

עני משפט
נר מצוה

סה:

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

מסורת הש"ס

בז א מיי פ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה ו' וע"ש טוש"ע י"ד ס" קעד סעיף ד':

בז ב מיי שם הלכה ד' ועי' בהשגות ובמגיד משנה סמג שם טוש"ע י"ד ס" קעד סעיף ד':
בז ג מיי שם הלכה ו' סמג שם טוש"ע י"ד ס" קעד סעיף ד':
בז ד מיי שם טוש"ע שם סעיף ה':

ג ה מיי שם טוש"ע שם סעיף ו':

גא ו מיי שם טוש"ע שם סעיף א' בהג"ה:

גב ז מיי פ"ו שם הל' ז ועי' בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע י"ד ס" קעד סעיף ד':

גג ח מיי שם פ"ו הל' ה ופ"ח מהל' ממכה ה' יא סמג שם טוש"ע י"ד ס" קעד סעיף א' וטוש"ע ח"מ ס" ח סעיף ו':

גד ט מיי פ"ו מהל' מלוה ולוה הלכה ה' ופ"ח מהל' ממכה ה' יא סמג שם טוש"ע י"ד שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ז':

והלכתא ברב חמא. אור"ת להלכתא נמי כר"נ בטרשא מדקאמר לקמן (דף סה.) לית הלכתא בטרשא^א דפפונאי מכלל דזהנך הוי הלכתא והא דנקט הכא הלכתא כרב חמא לא אתא לאשמועינן אלא לאפוקי דרב פפא והיינו טעמא דר"נ לא שרי אלא בדלא קץ אבל רב פפא ורב חמא איירו אפילו בקץ או כשהשער קצוב דהוי קצץ ורב פפא אשינויא דרב נחמן קאי דשאני הכא דקץ לה ולא גרסי' במילתא דרב פפא בטרשא ידידי ודאי שרי דמשמע לישגא דודאי דיותר שרי מדרב נחמן אלא גרסינן בטרשא ידידי שרי ואי גרס ליה איכא למימר דלסברא דרב פפא דלא אזיל בתר לוקח שרי טפי אבל לפי האמת דרב נחמן שריא ודרב פפא אסור וכן פסק רב האי גאון בשער מ"ז להלכתא בטרשא דרב נחמן [א] אך פירש בטרשא דר"נ בע"א ממה שאנו מפרשים:

רב הונא אמר מוכר אוכב פירות ב"ו. ולא רנו לפרש לוקח אוכל

פירות וכדאמר ליה ארעא קנויה לך מעכשיו וחוזי ליהוי הלוואה גבך בדכסומן דלמאתני' קיימי דקמני מעות וטול את שלך ומשמע להו וטול את שלך זכי את שלך וקמי מקקך דע"י הצאת מעות קני מעתה או למפרע ולא משמע להו טול את שלך שכבר קנית אלא שבמורת משכון נאשר צידו: **לא תמכרם אלא** ב' בדמים חללא אסור. מה שפירש בקונטרס פסק לו דמים מועטין להוסיף על מעות הללו להעמיטן צידו אם צא למוכרה משום דלאו אורחא דמילתא הוא שימחול לו לגמרי בדמי הלוואה דלמה יעשה כן דטוב לו שתהא במורת משכון שיפדה ממי שירצה ובחסם פירש כן בדלאו תוספת דמים פוסק עמו להנמיטה צידו אם צא למוכרה דכשידחוק אותו מלוה ממעותיו ע"כ יהא זקוק לפדותה או למוכרה וא"ת אמאי אסרינן הכא והא תנן ”לקמן (ד' סה.) הלווה על שדה וא"ל אם אי אתה נותן לי מכאן ועד ג' שנים הרי היא שלי הרי היא שלו ומסתמא איירי בלוקח בפחות משהיו וכן משמע בגמרא (לקמן סו.) דקאמר לאחר מתן מעות לא קנה אלא כנגד מעותיו וי"ל דלמאי דמוקי לה ”(ה) מעכשיו א"ש דלא הויא הלוואה ואפילו למאן דמוקי לה בלא מעכשיו מ"מ התם הלוה היה יכול למכור מן השדה לאחר כנגד המלוה וליקח לעצמו המותר וכשהוא מניח לו כולה אינו עושה משום רבית אלא מילתא בעלמא הוא דעבד ”(ט) (מלוה לגביה) שמחל לו בחנם: **לכשיהיו** **אי מעות החוזרים** **אי אסור**. דלא כרבי יהודה ולא דמי למשכנתא בלא נכיימא (לקמן ד' סו.): דהכא אם לא יפדה אין זה מלוה אלא מכר אבל משכנתא יכולים לעולם לפדות או הוא או יורשיו אבל כאן נהי דהוא יכול לפדות יורשיו אין יכולין לפדות: פטומי

אחד הוא דהוה ברבית: **מכר לו צית**. ונתן לו כל דמיו: **ואמר לו**. שמחל לו בחנם: **אסור**. דנמלא שאין זה מכר וכשאלך פירות שחר מעותיו עומד ונוטל: **לכשיהיו לך מעו****ס אחוירם** לך. הלוקח אמר לו מאלייו כן: **מוחר**. ולקמיה מפרש טעמא: **מאן סנא**. אחסור קאי: ה"ג **דאמר ליה מדעסו**. אם ארצה אחוירם ולא שתבדעני צדין הלכך מותר דאי נמי חזר וקיבל מעותיו עד עכשיו שלו היתה וחזר ומוכרה לו אבל רישא שע"כ צריך להחזיר מעיקרא לאו מכר הוא: **שלא באחריות**. שחר יטרפנה בעל חוז שלי לא אחזיר לך כלום וכגון דפריש ליה הכי בדיא בשטרא דאי מסתמא הא מוקמינא (לעיל ד' טו.): ”(י) כשמואל דאמר אחריות טעות סופר: מגבינא שופרא שנחא ופירי. מעידית שנכסי אפרע לך אף את השבח שתשביח והפירות שיטרפו ממך: פטומי

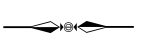
והלכתא ברב חמא והלכתא ”(כ) כרבי אלעזר והלכתא ברבי ינאי דאמר ”(ג) מה לי הן ומה לי דמיהן: **בתנאי** ”(מכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים ואמר לו אימתי שתדצא הבא מעות וטול את שלך אסור ”(הלווהו על שדהו ואמר לו אם אי אתה נותן לי מבאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו וכך היה ביתום בן זוגין עושה ע"פ חכמים: **גב' מי אוכל פירות רב הונא אמר מוכר אוכל פירות רב ענן אמר משלשין את הפירות ולא פליגי הא דאמר לבי מיייתת קני הא דאמר לבי מיייתת קני רבי חייא פעמים ששניהם מותרין פעמים ששניהם אסורין ופעמים שהמוכר מותר ולוקח אסור ופעמים שהלוקח מותר ומוכר אסור עני רבא בתריה פעמים ששניהם מותרין דאמר ליה קני כשיעור זוזך פעמים ששניהם אסורין דא"ל לבי מיייתת קני מעכשיו פעמים מוכר מותר ולוקח אסור דאמר ליה לבי מיייתת קני מעכשיו מותר ואמר רב הונא גבך מאן תנא שניהם אסורין אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה הא אמר ”(ז) צד אחד ברבית מותר: ימשכן לו בית משכן לו שדה ואמר לו לבשתרצה למוכרם לא תמכרם אלא לי בדמים הללו אסור בשוייהן מותר מאן תנא בדמים הללו אסור אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר צד אחד ברבית מותר: המכר לו בית מכר לו שדה ואמר לו לכשיהיו לי מעות החוזרים לי אסור לכשיהיו לך מעות אחוירם לך מותר: מאן תנא אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר צד אחד בריבית מותר מאי שנא רישא וכו"ש סיפא אמר רבא ”(ח) (רישא דלא א"ל מדעתיה) סיפא דא"ל מדעתיה: ההוא גברא דובין ליה ארעא לחבריה שלא באחריות חזייה דהוה קא עציב אמר ליה אמאי עציבת אי טרפו לה מינך מגבינא לך שופרא שבחא ופירי אמר אמימר פטומי**

והלכא **כר' אלעזר**. דרבית קלוזה יולאה צדיינן: **בתנאי** ה"ג במתני' מכר לו את השדה ונתן לו מקלט דמים ואמר לו אימתי שפרסא הצא מוסר המעו**ס שעליך וטול שדה שלך: אסור**. לעשות כן. דוקא דאמר ליה לבי מיייתת מותר המעות קנה מעכשיו לפיכך אסור לעשות כן שאם יאכל מוכר

פירות בתוך כך לכשיצא זה המעות נמלא שהשדה קנויה לו מיום המכר וזה אכל הפירות בשכר המתנת מעותיו ואם יאכל לוקח פירות מעכשיו שמא לא יצא מותר המעות ויחזיר לו זה מה שקיבל ונמלא שלא היתה שדה קנויה לו דהא לבי מיייתת קני מעכשיו אמר ליה והא לא אייתי ומעות הראשונות כמלוה בעלמא היו אלל מוכר וזה אכל פירות בשכרו: **גב' מי אוכל פירות**. מכר וקבל מקלט מי אוכל פירות בתוך כך: **מוכר אוכל פירות**. לקמיה מוקי לה שפיר כדמפרש ולא פליגי כו'. **משלשין**. מפקדין אותו ציד שליש אם יגמור מקחו יתנם ללוקח ואם לא יחזיר המוכר מה שקיבל ויטול פירותיו: **הא דאמר ליה לבי מייסוס קני**. מוכר אוכל פירות שאין השדה קנויה לו אלא מכאן ולהבא ועד השתא ידידיה אכל: **הא דאמר לבי מייסוס קני מעכשיו**. אין זה אלא תנאי שאם יקיים תנאו יהא השדה קנוי לו מן היום ואם קיים תנאו נמלא שאכל המוכר פירות של לוקח עד עכשיו בשכר המתנת מעותיו: **פני רב ספרא**. ולא היה מפורש במשנה ממי שניהן מותרין וממי אסורין ופי' רבא מסבירא: **קני מהספא כשיעור זוזך**. והשאר לבי מיייתת קני. זה אוכל פירות קרקע המגיע לדמים שנתן והמוכר אוכל השאר: **לבי מייסוס קני**. הכל מעכשיו שניהם אסורין כדפרישית לעיל: **לבי מייסוס קני**. עד דמייית שדה של מוכר הוא: **קני מעכשיו וחווי ליהוו הלוואה גבך**. כיון דאקמייה מעכשיו הרי היא של לוקח ואם יאכל מוכר פירות בשכר המתנת מעות יאכלם: **זד אחד**. דלמא אחי לידי רבית דלמא לא אחי כיזד אם מוכר אוכלם ולא גמר לוקח מקחו אין כאן רבית גמר יש כאן רבית הלכך דלא כרבי יהודה. אבל סיפא קמני מוכר מותר ולוקח אסור לוקח מותר מוכר אסור אפי' רבי יהודה מודה דהתם ודאי איכא רבית דכי אמר ליה לבי מיייתת קני אין לו עכשיו בה כלום ואפילו גמר הלכך פירי דהשתא רבית הן אכלו

והיכא דאמר ליה קני מעכשיו וחווי ניהוו הלוואה גבך הרי קנויה לו מעכשיו ואם יאכל מוכר פירות הרי הוא רבית: **משכן לו צית**. צרייתא היא: **בדמים הללו**. פסק לו דמים מועטים להוסיף לו על מעות הלוואה להנמיטה לו אם צא למוכרה: **זד אחד**. האי נמי דלמא לא אחי לידי רבית דלא ירצה למוכרה לעולם ולרבי יהודה אם ירצה למוכרה מותר לזה לקבלה בדמים שפסק דמתחילת התנאי זד מוכר ע"מ כן אני מוכר לך שכשיהיו לי מעות החוזרים לי וטול מוכר ע"מ כן אני מוכר לך **מעו****ס אחוירם** לך. הלוקח אמר לו מאלייו כן: **מוחר**. ולקמיה מפרש טעמא: **מאן סנא**. אחסור קאי: ה"ג **דאמר ליה מדעסו**. אם ארצה אחוירם ולא שתבדעני צדין הלכך מותר דאי נמי חזר וקיבל מעותיו עד עכשיו שלו היתה וחזר ומוכרה לו אבל רישא שע"כ צריך להחזיר מעיקרא לאו מכר הוא: **שלא באחריות**. שחר יטרפנה בעל חוז שלי לא אחזיר לך כלום וכגון דפריש ליה הכי בדיא בשטרא דאי מסתמא הא מוקמינא (לעיל ד' טו.): ”(י) כשמואל דאמר אחריות טעות סופר: מגבינא שופרא שנחא ופירי. מעידית שנכסי אפרע לך אף את השבח שתשביח והפירות שיטרפו ממך: פטומי

א) [לעיל סא: תמורה ו,א].
ב) [לעיל סב,א].
ג) [לעיל סב,א].
ד) רש"ל מוחק זה.
ה) [נ"ל כרבא, ו] פ"י הא דרב פפא, ו] [הא תנן במתני' הלווה כז"ל, ח) [נ"ל במעכשיו, ט) ז"ל לגבי מלוה,

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה לא וכו' וי"ל דלמאי דמוקי לה דא"ל קני מעכשיו א"ש:

הגהות הגר"א

[א] תוס' סד"ה והלכתא. אך פירש כו'.
י"ב שפי' בעין בטרשא דר"פ בתשרי כשער של יסון ופריך ממתני' ומשני דכאן לא קץ אלא כמו שיהיה השער או ושמא לא יתייקר או ודקאמר אם מעכשיו כו'. ודעת הרמב"ם ורמב"ן כדעת הר"ף ועי' במלחמות ועי' הג"ח ד"ה אפילו: